

הַי חוֹרֵי רְשׁוֹת הַיְחִיד, שהמקומות שמחוץ לחקק שאין בהם שיעור רשות היחיד של גובה עשרה טפחים, נטפלים למקום החקק שיש בו שיעור רשות היחיד, כדרך שמצינו שהחורים של הכתלים של רשות היחיד שאין בהם שיעור רשות היחיד, נטפלים לעיקר רשות היחיד (רש"י ומאירי).

דְּאֵתְמַר, חוֹרֵי רְשׁוֹת הַיְחִיד כְּרְשׁוֹת הַיְחִיד דָּמוּ - חורים שבכתלים של רשות היחיד הפתוחים לתוך רשות היחיד, יש להם דין רשות היחיד (רש"י), ואפילו כשהחורים מפולשים עד לרשות הרבים (רשב"א עבודת הקודש בית נתיבות ג, מא; מאירי), שכיין שבני הבית משתמשים בחורים להניח שם חפצים וכדומה, החורים נטפלים לבית (מאירי). [וכאשר החורים המפולשים נמוכים, ומשתמשים בהם בני רשות הרבים, נחלקו הפוסקים בדינם, ראה משנ"ב (שמה, ז)].

ובשיעור החור, צריך שיהיה בו ד' טפחים (ראה תוס' ד"ה והלכה, ומשנ"ב שמה ט, בדעתו), בשביל שיחול עליו דין רשות היחיד, כמו שכל רשות היחיד צריך שיהיה בה שיעור ד' טפחים (ח"י רבינו חיים הלוי שבת יד, א), ויש סוברים ששיעור ד' טפחים נצרך בשביל לחייב את המניח בתוך החור, שחייב הנחה הוא רק כשמניחים במקום שיש בו שיעור ד' על ד' טפחים [אבל חלות דין רשות היחיד על החור, הוא בגלל שהחור טפל לרשות היחיד, ואף אילו לא היה בחור עצמו שיעור ד' על ד'] [גלינות הזו"א שם]. ויש חולקים על כל זה וסוברים, שאף כשאין בחור ד' טפחים נחשב רשות היחיד, וחייבים כשמניחים שם (רשב"א שם; מאירי), כיון שהוא סמוך ונטפל לרשות היחיד שיש בה שיעור ד' טפחים (משנ"ב שם, בדעת הראשונים ה"ל).

■ להלכה, חורי רשות היחיד כרשות היחיד (ש"ע או"ח שמה, ד), ונחלקו הפוסקים האם צריך שיהיה בהם שיעור ד' על ד' (משנ"ב שם, וראה שם פרטי הדינים).

חוֹרֵי רְשׁוֹת הַרְבִּים, והם למעלה משלשה טפחים, שאילו היו למטה משלשה טפחים, לדעת הכל נחשבים חלק מרשות הרבים מדין לבד (רשב"א; ריטב"א).

רְבָא אוֹמַר לְאוּ כְּרְשׁוֹת הַרְבִּים דָּמוּ. ■ וכך נפסק להלכה (ש"ע או"ח שמה, ג).

חֻקְקִין לְהַשְׁלִים, בחורים שבכותל מצד רשות הרבים, שאינם מפולשים לרשות היחיד, ולולא דין 'חוקקין', לא היו נחשבים רשות היחיד, משום שאין להם שיעור רשות היחיד, ועל ידי דין 'חוקקין' נחשבים רשות היחיד כדין עמוד הגבוה עשרה טפחים ורחב ד' על ד' (תוס' רא"ש בדעת רש"י). ויש מפרשים, בחורים שבכותל המפולשים לרשות היחיד, ובצד של רשות היחיד יש בהם רוחב ד' טפחים, ואף לולא דין 'חוקקין', היו נחשבים רשות היחיד מדין 'חורי רשות היחיד', אלא שלא היו מתחייבים כשמניחים בהם, משום שחייב הנחה הוא רק ברשות שיש בה ד' על ד' טפחים [וכמובא לעיל בדעת תוס'], ועל ידי דין 'חוקקין' נחשב מקום ד' על ד' (תוס' ד"ה והלכה). ולענין גובה החור, אין צריך לחקוק, שהחורים נטפלים לרשות היחיד שלצדם, ונחשבים רשות היחיד אף שאין בהם גובה עשרה טפחים (מהרש"א ע"פ תוס', שהצריכו 'מקצת שיעור' רק ברוחב ולא בגובה, בשונה ממוזח).

וְרַבְּנָן סְבָרִי אִין חֻקְקִין לְהַשְׁלִים. ■ וכך נפסק להלכה (ש"ע או"ח שמה, י, ומשנ"ב שם).

דְּאִין כְּרַמְלִית לְמַעְלָה מִעֶשְׂרָה טפחים מקרקע העולם, ולכן גג שאין לו מחיצות, באופנים שאין אומרים 'גוד אסיק מחיצתא', אינו נחשב כרמלית, כיון שהגג גבוה עשרה טפחים מקרקע העולם (ביאור הגר"א שמה, מג, בשם כמה ראשונים). ויש מפרשים, שאין כרמלית למעלה מעשרה טפחים מקרקעית הכרמלית, ואף גג שאין לו מחיצות באופנים שאין אומרים 'גוד אסיק' נחשב כרמלית, עד לגובה עשרה טפחים מקרקעית הגג (ש"ע או"ח שמה, טו).

מְקוּלֵי רְשׁוֹת הַיְחִיד, דְּאִי אֵיכָּא מְקוּם אֲרַבְעָה הוּא דְּהֵינָא כְּרַמְלִית, שברשות היחיד ובכרמלית צריך שיהיה שיעור ד' על ד' טפחים, אבל לענין רשות הרבים, אף מקום שאין בו ד' על ד', נחשב רשות הרבים, כגון עמוד ברשות הרבים המשמש את הרבים (ראה ש"ע או"ח שמה, י, וביאור הגר"א שם טז). ויש אומרים, שאף לענין רשות הרבים, צריך שיעור מקום ד' על ד', וכוונת הגמ' כאן שדין מקום ד' בכרמלית הוא 'אף' מקולי רשות היחיד (שיטה לר"ן), או, שהגמ' לא רצתה לכתוב שלענין מקום ד' הוא מקולי רשות הרבים, כיון שעיקר רשות הרבים, צריך שיהיה בה שש עשרה אמה (משנת ר' אהרן שבת ד, ו).

לְמַעְלָה מִעֶשְׂרָה טְפָחִים לֹא הוּיָא כְּרַמְלִית, אלא מקום פטור (רש"י לעיל ע"א). ■ וכך נפסק להלכה (ש"ע או"ח שמה, יח). ומודדים את הכרמלית מקרקע העולם (ש"ע שם טז), ויש אומרים, מקרקע הכרמלית (כמובא במשנ"ב שם, וראה בשעה"צ שם, שלדעת הגר"א, גם הש"ע חזר בו). ובמדידת שיעור עשרה טפחים בים ובנחלים, מודדים מגובה המים ומעלה, ולא מהקרקעית (ש"ע שם יח).

וְאִם חֻקֵּק בּוֹ אֲרַבְעָה עַל אֲרַבְעָה וְהַשְׁלִימוּ לְעֶשְׂרָה, ונמצא החקק מוקף במחיצות בגובה עשרה טפחים, על ידי צירוף כותל החקק יחד עם כותל הבית מבפנים, שישני חלקי מחיצה מצטרפים אף כשהם רחוקים זה מזה יותר משלשה טפחים (תוס' ד"ה ואם), והחקק נחשב רשות היחיד גם במקרים שכותלי הבית מבחוץ אינם בגובה עשרה טפחים (אליה רבה שמה, כב, בדעת תוס').

ויש מפרשים, שהמחיצות המועילות לחקק, הן כותלי הבית מבחוץ, שיש בהם גובה עשרה טפחים מבחוץ, וחפירת החקק נצרכת רק להשלמת גובה עשרה טפחים הנצרך לחלל רשות היחיד, ואלו הם שני דינים חלוקים: דין 'מחיצה עשרה טפחים' שנעשה על ידי הכותל מבחוץ, ודין 'חלל עשרה טפחים' מבפנים החקק, אבל במקרים שכותל הבית מבחוץ אינו גבוה עשרה טפחים, וצריכים לצרף את כותל הבית יחד עם כותל החקק, צריכים שיהיו סמוכים זה לזה, שישני חלקי מחיצה מצטרפים רק כשהם סמוכים זה לזה בשיעור לבד (ראה תוס' ישנים ומג"א שמה, י, בדעת הרא"ש).

והטעם שכותל הבית מועיל לחקק לעשותו רשות היחיד, אף שהוא מרוחק מהחקק, לפי שהמהות של מחיצה לענין שבת, היא להפוך את הרשות למקום שמור ולמנוע רגל רבים, וזה מתקיים גם כאשר המחיצות רחוקות מהרשות היחיד (רא"ש ור"ן).

■ להלכה, בית שאין תוכו עשרה וקריו משלימו לעשרה, תוכו כרמלית ועל גבו רשות היחיד. ואם חקק בו ד' על ד' והשלימו לעשרה, נעשה כולו רשות היחיד (ש"ע או"ח שמה, טו), ונחלקו הפוסקים האם צריך שכותלי הבית מבחוץ יהיו בגובה עשרה טפחים [ותלוי בשני הפירושים ה"ל] (משנ"ב שם).